

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ»**

31 березня – 1 квітня 2017 року

**Київ
2017**

УДК 37.01+159.9(063)
ББК 74+88я43
П 24

Педагогіка і психологія: актуальні проблеми досліджень на сучасному етапі: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 31 березня – 1 квітня 2017 року). – К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2017. – 168 с.

УДК 37.01+159.9(063)
ББК 74+88я43
П 24

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Педагогіка і психологія: актуальні проблеми досліджень на сучасному етапі». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

© Київська наукова організація педагогіки та психології, 2017
© Колектив авторів, 2017

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Бондаренко Д. Р., Калашнікова Л. М. КУРСОВА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ У СТУДЕНТІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	8
Векленко Я. О. ПРОБЛЕМА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ В ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ	12
Гуцол А. В. УПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМУ ОСВІТИ РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ	15
Зузяк Т. П. ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ М. І. ПИРОГОВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА СТАНОВЛЕННЯ ЧОЛОВІЧИХ ГІМНАЗІЙ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ	18
Мельник І. М. АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ДЛЯ КЕРІВНИКА СУЧАСНОЇ ШКОЛИ	21
Сич М. В., Шамрай Л. І. СУТЬ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ	24

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Баклаженко Ю. В. МЕТА ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ БАКАЛАВРІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ	27
Волощук В. В. СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	29
Галащин К. О. НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ЯК ЗАСОБУ СПІЛКУВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	31
Бурчак С. О., Гулаков В. В. ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ В 5–6 КЛАСАХ	33
Каптур Г. А., Остапюк М. С. РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	36

Курносова К. В., Журавель К. А. РОЗВИТОК СПРИЙНЯТТЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	103
Дем'яненко К. В., Колісник Н. В., Ярославцева М. І. ВПЛИВ ТВОРІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	106
Курносова К. В., Кривошеєва М. Л. РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ ГРИ	109
Курносова К. В., Логвінова О. О. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	112
Мельник Н. І., Лобок Н. В. ВАЛЬДОРФСЬКА ІГРАШКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	115
СЕКЦІЯ 9. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ	
Вихопень О. Я. ТЕОРЕТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	119
Деркач О. Л. ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГНІВУ ОСОБИСТОСТІ	121
Івачевська О. В. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДИХ ЖІНОК В УКРАЇНІ	123
Каратун Н. С. СИТУАЦІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ	126
Кравець Г. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОРУШЕНЬ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В ОНТОГЕНЕЗІ	128
Кравчук С. Л. ОСОБЛИВОСТІ ЦІННОСТЕЙ ТА НЕКОНСТРУКТИВНИХ ФОРМ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ В ПОЛІТИКО-ПРАВОВІЙ СФЕРІ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ	130
Золотарева І. Н., Пономарев А. С., Левченко А. Р. КОГНИТИВНИЙ ДИССОНАНС І ПУТИ ЕГО ПРЕДУПРЕЖДЕННЯ В УЧЕБНОЇ І ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ ДЕЯТЕЛЬНОСТІ	133

СЕКЦІЯ 10. МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Чайкіна Н. О. ПРОБЛЕМА СХИЛЬНОСТІ ДО СУЇЦИДНОЇ ПОВЕДІНКИ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ	136
--	-----

СЕКЦІЯ 11. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Гальцева Т. О. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОЇ САМОЕФЕКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ	140
Ткачук Ю. А. ЗВ'ЯЗОК АКАДЕМІЧНОЇ УСПІШНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ І МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У КОЛЕКТИВІ	142

СЕКЦІЯ 12. ЮРИДИЧНА ТА ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Вагіна О. В. ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ В ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОЛІГРАФА	145
Уманець А. В. ОСОБЛИВОСТІ АДАПТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАВОПОРУШНИКІВ ПІД ЧАС ДОПИТІВ	148

СЕКЦІЯ 13. ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Донець С. І. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ДУХОВНОСТІ У ФІЛОСОФСЬКИХ ПОГЛЯДАХ УКРАЇНСЬКИХ МИСЛИТЕЛІВ	152
Дударенко І. С. СІМ'Я ЯК ОСЕРЕДОК АКСІОГЕНЕЗУ ОСОБИСТОСТІ	155
Єременко Л. В. МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ І ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ СТУДЕНТІВ ...	158
Коваленко-Кобылянская І. Г. КОГНИТИВНОЕ РАЗВИТИЕ В СТАРОСТИ КАК РЕЗУЛЬТАТ СОЦИАЛЬНОЙ ПРОЕКЦИИ	161
Савченко Л. Л., Жувак А. С., Четвертак Т. В. РОЗВИТОК УЯВИ – ШЛЯХ ДО ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ ДИТИНИ	163

здатною до співчуття, оптимістичною, з почуттям гумору, має тверді етичні правила, дотримується загальнолюдських цінностей.

Родинне виховання, завжди досягає свого повного довершення тоді, коли воно здійснюється у нерозривній єдності з педагогічним впливом школи та громадськості, а основою формування особистості виступає родинно-шкільне виховання. «Родина і школа – дві могутні сили виховання», – писав М. Стельмахович. Родинне виховання повинно духовно збагачувати дитину, формувати її як особистість, впливати на її розвиток, пробуджувати добрі почуття, сприяти виробленню морально-етичних норм співжиття у суспільстві, формувати майбутнього громадянина незалежної держави України.

Виховання всесторонньої особистості передбачає формування у дітей високої духовності та моральної чистоти. Складність цього завдання в тому, що воно вирішується, як правило, через добре поставлене емоційне середовище життя сім'ї, суспільного ладу. Власне, духовність виховується духовністю, мораль – моральністю, честь – честю, гідність – гідністю.

Правильно поставлене виховання в сім'ї розкриває перед дітьми:

- широкий простір для накопичення знань як бази для формування наукового світогляду;

- оволодіння основними розумовими операціями (аналіз, синтез, порівняння);

- вироблення інтелектуальних умінь (читати, слухати, висловлювати свої думки усно і на письмі, рахувати, працювати з книгою, комп'ютером) готує їх до розумової діяльності [2, с. 324].

Ефективність виховання дітей у сім'ї залежить від створення в ній належних умов. Головна умова сімейного виховання – міцний фундамент сім'ї, що базується на її непорушному авторитеті, подружній вірності, любові до дітей і відданості обов'язку їх виховання, материнському покликанні жінки, піднесенні ролі батьків у створенні та захисті домашнього вогнища, забезпеченні на їх прикладі моральної підготовки молоді до подружнього життя.

Важливим у сімейному вихованні є те, наскільки родина живе інтересами всього народу, інтересами держави. Діти прислухаються до розмов батьків, є свідками їхніх вчинків, радіють їхнім успіхам чи співчувають невдачам.

Виховний вплив сім'ї зростає, якщо батьки цікавляться не лише навчанням, а й шкільною діяльністю своїх дітей. За таких умов інтереси сім'ї збігаються з інтересами суспільства, формується свідомий громадянин країни. Специфічною особливістю родинного виховання є те, що воно здійснюється в контексті життя самої сім'ї, на основі внутрішніх стосунків, трудових та опікунських обов'язків і родинно-побутової культури. Його визначальна роль обумовлена, як ми вже зазначали, глибоким впливом на весь комплекс фізичного і духовного життя дитини.

Література:

1. Бех І. Д. Система патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізації них суспільних змін: навчально-методичний посібник / І. Д. Бех, К. О. Журба, В. А. Киричок та ін. – К.: Пед. Думка. – 2011. – 240 с.

2. Козлова А. В., Дешеулина Р. П. работа с семьей: Диагностика, планирование, конспекты лекций, консультации, мониторинг. – М.: ТЦ Сфера, 2004. – 324 с.
3. Сухомлинський В. О Батьківська педагогіка/Сухомлинський В.О– К.:1978. – 129 с.

Мельник Н. І., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти

Лобок Н. В., магістрант
кафедри дошкільної освіти

*Педагогічний інститут
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

ВАЛЬДОРФСЬКА ІГРАШКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. На початку ХХІ століття поширюються наукові дискусії стосовно ефективності методів та форм адаптації Вальдорфської педагогіки, інтенсивності, методик її впровадження у вітчизняну педагогічну теорію й практику, нормативне, організаційно-педагогічне, теоретико-методичне забезпечення. При цьому залишається невизначеною сутнісна характеристика адаптаційного процесу, його складових та особливостей. У вітчизняній педагогічній науці протягом останнього десятиліття захищена певна кількість наукових досліджень, спрямованих на системне осмислення феномену Вальдорфської педагогіки в єдності її здобутків та суперечностей, спрямованих на виявлення ефективних ідей педагогіки Р.Штайнера, які заслуговують на увагу не лише в експериментальних, а й у державних навчальних закладах [4].

Аналіз джерел та публікацій. На думку багатьох вчених (Л.І. Божович, Л.А. Венгер, Л.С. Виготський, О.М. Леонтьєв, М.І. Лісіна, Д.Б. Ельконін, З.Л. Рубінштейн та ін), перші роки життя – це критично важливий період для соціального, інтелектуального та особистісного розвитку. Саме в дитячому віці у людини формується самосвідомість і закладаються перші уявлення про самого себе, утворюються стійкі форми міжособистісної взаємодії, моральні та соціальні норми. У дитячому віці величезний вплив на процес соціалізації надають агенти соціалізації [5, с. 17], серед яких виокремлюємо також і предметне середовище. Окремою актуальністю характеризується розвивальне середовище вальдорфського дошкільного закладу, а саме – іграшки. Зазначимо, що дослідження різних аспектів вальдорфської педагогіки у вітчизняній теорії і практиці не є новим. Так, фундаментальною, методологічною працею, спрямованою на системний, аналітичний підхід до адаптації, реалізації й впровадження Вальдорфської педагогіки у вітчизняну систему освіти є докторська дисертація О.М. Іонової «Науково-педагогічні основи навчально-виховного процесу в сучасній школі за ідеями вальдорфської педагогіки», де обґрунтовані теоретико-методологічні засади Штайнер-

педагогіки, як системи соціофілософських і загальнопедагогічних принципів, розглянуто генезу та модифікацію ідей вальдорфської педагогіки в різних країнах світу [4, с. 2]. Систему психологічних особливостей процесу адаптації, з урахуванням рівнів інтелектуального розвитку пізнавальних, мотиваційних, емоційно-вольових та комунікативних особливостей досліджувала О. Р. Боделан [1]. Різні аспекти позитивної практики вальдорфської педагогіки вивчали також А. М. Растрігіна, О. І. Папач, В. В. Новосельська та С. О. Сисоєва. Проте, як засвідчив аналіз праць вітчизняних учених окремої уваги заслуговують засоби вальдорфської педагогіки, які сприяють розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку оскільки, педагогіка засновника вальдорфської педагогіки Р. Штейнера, пропонує дитині такий спосіб пізнання світу суспільства і самих себе, який виключав би відчуженість від предмету розвивав би в учні відчуття причетності до того, що відбувається навколо нього.

З огляду на зазначене актуальності набуває вивчення окремих аспектів педагогічних ідей Р. Штейнера, на наше переконання вивчення потребують особливості застосування вальдорфської ляльки для розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку в роботі вихователя в умовах сучасного дошкільного навчального закладу, що становить мету даної статті.

Виклад основного матеріалу. Р. Штайнер писав: «При виборі іграшок та інших речей для занять з маленькими дітьми, треба намагатися не використовувати всього того, що потребує комбінаторних здібностей, бо все, що стимулює інтелектуальне мислення, в якому відсутня художня фантазія – викликає небезпечний для здоров'я дитини ранній розвиток» [3]. Зазначимо, що вальдорфська лялька це абсолютно нове виявлення в світі ляльок, але незважаючи на це, воно вже завоювало увагу дітей і дорослих. Прототипом такої ляльки є традиційні клаптеві іграшки, які шилися в багатьох європейських країнах. Однак педагогічна лялька має ряд особливостей. Лялька-малюк в точності відповідає пропорціям маленького дитя, велика іграшка – пропорціям зрілої людини [3]. Серед вальдорфських іграшок виокремлюють: пупсів, ляльок-дівчаток, хлопчиків, бабусь, дідусів, феї і двіймовочок. Ляльки можуть мати різне за кольором, довжиною, формою волосся. Основним принципом вальдорфської ляльки є те, що зовнішність педагогічної іграшки змінюється відповідно до віку дитини. Чим старша дитина, тим більш «складною» зовні стає лялька, якою вона грається. Основною метою вальдорфської ляльки є розвиток творчої уяви дітей через фантазування та ігрову діяльність. Відтак наступним етапом аналізу є визначення особливостей вальдорфської ляльки відповідно до вікових особливостей дитини.

Такий процес, як оволодіння своїм тілом у дитини раннього дошкільного віку протікає дуже: спочатку дитина підводить голову, крутить їй то в одну сторону, то в іншу, потім піднімає плечі, спирається на рученята, пробує сісти, повзти і т.д. До того моменту як дитина самостійно піде пройде ще багато часу. Тому іграшка, пропонує малюкові в його ранньому дошкільному віці, досить проста. Особлива увага приділяється красивій, округлій голівці і вільному розташуванню тіла і рук і ніг в просторі. На обличчі вальдорфської ляльки для дітей раннього дошкільного віку відсутні очі та зображення рота. Голова, як правило, покрита шапочкою. Ляльки для дітей від року найчастіше лише лежать поруч з дитиною або співають, розмовляють і грають в руках мами чи вихователя. Це пов'язано з тим, що гра малюків в такому

віці характеризуються маніпулятивними діями – діти кидаються іграшками і тягнуть їх до рота, тобто вивчають. Тому найоптимальніше місце для вальдорфської ляльки – в дитячому ліжку. Також їх можна підвішувати на колечко для прорізання зубів тощо. Серед таких іграшок: вузлові, ляльки-куточки, лялька грілка сплячий малюк, метелики, зірки, пеленашки тощо. Чим простіша іграшка, тим краще. Не можна перерантажувати її зайвими деталями, які заважають дитячій уяві.

Для дітей 1,5–4 років пропонуються ляльки з більш «розвиненим» тільцем. Це все ті ж іграшки-подушки, але вже з правильно оформленими руками і м'якими тільцем, ніжками. Розміри залишаються колишніми. А оскільки дитина ще не може одягнути свою ляльку, то одяг є пришитим до ляльки. Можна доповнити образ, жилеткою, або фартухом на гумці, іншими аксесуарами, які легко знімаються. Ознаки «справжніх» елементів частин тіла людини у них більш виражені: присутні слезоточиві борозни, очі і рот; риси обличчя символічні, так дітям надається більше можливостей для фантазії, щоб вони змогли самостійно уявити емоції своєї іграшки. Волосся в ляльці для цього віку може бути відсутнє, на їх місці у вальдорфської ляльки – вишта шапочка. Ніжки у лялечок можуть бути оформлені по-різному: закінчуватися природними округлостями, згинатися або бути окремо ушитими. Все залежить від ступеня освоєння дитиною свого тіла і від розвиненості рухів.

У віці 4-5 років діти починають цікавитися іграми, що складаються з сюжету і ролей, вони із задоволенням беруть участь в таких постановках. Найпопулярніший сюжет – сім'я. На цьому етапі вальдорфською педагогікою рекомендується застосовувати стоячі ляльки для вистави. Вони більш складніші за своєю будовою за попередні, у них намічений великий палець, є ступні, вони вільно рухають ручками і ніжками. У ляльок цієї вікової категорії присутнє волосся, яке можна причісувати і створювати всілякі зачіски. Ускладненим стає і одяг, з'являються гудзики, тасьми. В даному віці іграшка може викликати у дітей бажання власноручного створення одягу. Застосовуються ляльки, які багато в чому схожі на дитину.

Для дівчаток старшого дошкільного віку (5 і більше) підійде такий різновид вальдорфської іграшки, як круп'яна іграшка. Це лялька-лялька, наповнена крупною, яка ідеально підходить для гри в дочки-матері. Через крупі іграшка стає важкою, що нагадує реального немовляти. Основне завдання такої іграшки – дати дитині відчуття себе матір'ю [2]. Грати з такою лялькою можуть не тільки дівчатка, але і хлопчики.

Висновки. Отже, як засвідчив аналіз, у вальдорфській педагогіці представлено широкий асортимент ляльок, що сприяють розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку, з урахуванням вікових особливостей дітей, що забезпечується методично правильним їх застосуванням вихователем та застосуванням таких ляльок дітьми дошкільного віку у самостійній ігровій діяльності. Вальдорфська лялька може слугувати також і якісним наочним посібником, завдяки своїй варіативності, а відтак не дослідженим залишається питання методичних прийомів застосування вальдорфської ляльки на заняттях у дошкільному навчальному закладі, що становить перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Література:

1. Боделан О.Р. Психологічне забезпечення адаптації дітей 6-ти 2. річного віку до навчальної діяльності: Дис..канд. психол. наук: 19.00.07. – Одеса, 2000 – 202 с.
2. Вальдорфська лялька – види і як зробити своїми руками [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zdorovia.net.ua/archives/31950>.
3. Іграшка у вальдорфському дитячому садку [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://waldorfkindergardengroup.blogspot.com/2017/02/blog-post_81.html.
4. Литвин Л. В. Дослідження ідей Вальдорфської педагогіки у вітчизняній педагогічній науці / Л. В. Литвин // Педагогіка. – С. 100–105. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: elibrary.kubg.edu.ua/1811/1/L_Litvin_PPTP_1_GL.pdf.
5. Мельник Н. І. Соціалізація дітей дошкільного віку на основі групової взаємодії в різновікових групах / Н. І. Мельник // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – № 5(48). – травень, 2016. – С. 17-21.

СЕКЦІЯ 9. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

Вихопень О. Я., студентка факультету № 7

Львівський державний університет внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України
м. Львів, Україна

ТЕОРЕТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Самоактуалізація особистості відіграє досить важливу роль в житті особистості, оскільки людина має власні потреби, бажання, погляди, переживання, проблеми. Водночас основним у психології виступає дослідження душевного стану, можливостей покращення самопочуття особистості. Особистість живе, діє і формується в певному колективі, який є складовою суспільства. Тільки в тісному зв'язку з соціумом особистість може виявити свої сили і достоїнства.

«Здійснення самості», «самореалізація», «осягнення сенсу», «вільне самотворення», «плідна орієнтація» та «самотрансцендентність» – це синонімічні вирази до поняття «самоактуалізація», які використовували відомі психологи, зокрема К. Юнг, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл та ін.

Загалом, самоактуалізація розглядається як внутрішня активність особистості, актуалізація внутрішнього позитивного й творчого прагнення до росту, розвитку, психологічної зрілості та компетентності [3]. Це процес осягнення власних потенційних можливостей і смислів, переведення їх зі стану потенційного в актуальний і втілення в реальних умовах навколишньої дійсності.

У психології чітко виокремлено 2 напрямки, які розглядали самоактуалізації: психодинамічний та гуманістичний. Більшість дослідників психодинамічного напрямку схилиються до думки, що самоактуалізація – це процес особистісного самовдосконалення, подолання особистістю комплексу неповноцінності, захисних механізмів, прагнення особистісної цілісності й зрілості. Цікавим на наш погляд є гуманістичний підхід у якому самоактуалізація визначають як уроджену мотиваційну тенденцію, яка притаманна всім, без виключення, особистостям і лише потребує відповідних умов для розвитку. Зокрема А. Маслоу у своїх наукових розвідках визначав самоактуалізацію як передумову життєдіяльності людини на рівні буття, що пов'язана з докорінними змінами, які відбуваються в її особистості, як розвиток особистості, пов'язаний із переходом від невротичних чи інфантильних, «несправжніх» життєвих проблем до справжніх, екзистенціальних, суттєвих проблем людини [4].

Практично всім людям протягом життя доводиться стикатися з психологічними проблемами, пов'язаними з порушеннями поведінки, емоційної і психосексуальної сфер, спілкування, міжособистісних і сімейних відносин, психічного здоров'я. На-